

Іван РУДАКЕВИЧ

кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії України і туризму
ТНПУ ім. В. Гнатюка

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З КРАЄЗНАВСТВА ПО ОБЛАСТЯХ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Польовий етап навчальної практики з краєзнавства відбувся у червні 2024 р. для студентів III курсу географічного факультету напрямів підготовки «Середня освіта (Географія)» та 106 «Географія» денної форми навчання. Метою практики є закріплення теоретичних знань з географічного краєзнавства і туризмознавчих дисциплін у польових умовах під час практики. Учасниками практики були 16 студентів з двох академічних груп.

Основними завданнями практики є закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного вивчення курсу географічного краєзнавства та туризмознавчих дисциплін та оволодіння навичками самостійного проведення польових досліджень, навичками самостійного проведення географо-краєзнавчих і геотуристичних досліджень, вміння узагальнювати й аналізувати зібраний фактичний матеріал та оформлювати зібрані матеріали у вигляді звіту; набуття навичок самостійної організаторської і практичної діяльності майбутніми фахівцями в галузі географії.

Згідно з методикою проведення досліджень програма практики охоплює три послідовних періоди: підготовчий, основний та заключний.

Підготовчий етап є періодом теоретичного опрацювання матеріалу майбутніх польових досліджень. Складається загальна схема вивчення краєзнавчих і туристичних об'єктів, календарний план проведення робіт, маршрут практики. Здійснюється пошук засобів пересування, вирішуються питання технічного забезпечення учасників маршруту. Підбирається необхідний картографічний матеріал, електронні джерела та література, що стосується проблем розвитку туризму в регіоні та Україні.

Під час підготовчого етапу практики студенти опрацьовували літературні та картографічні джерела, а також Інтернет-сторінки, з яких отримували та систематизували інформацію про природні та суспільні об'єкти, характеристики населених пунктів, які планували відвідати під час поїздки.

Польовий етап є основним у програмі практики і стосується безпосереднього проведення дослідницьких робіт під час маршрутних спостережень.

Польовий етап дослідження відбувається у два етапи. Перший етап передбачає вивчення об'єктів і ресурсів пізнавально-екскурсійного туризму Західної України на базі університету шляхом опрацювання літературних та електронних джерел.

Під час польового етапу практики був здійснений виїзд за маршрутом: Тернопіль – Івано-Франківськ – Ворохта – Верховина – Коломия – Чернівці – Тернопіль. Під час них студенти мали можливість оглянути і дослідити природні, соціально-економічні та туристичні об'єкти як окремих міст чи сіл, але й громад і туристичних місцевостей. Під час першого виїзду студенти ознайомилися з природними та історичними пам'ятками міста Бучач, а також з особливостями його соціально-економічного розвитку. Зокрема, ознайомилися з відомими історико-архітектурними пам'ятками міста: ратуша, монастир Василіян, костел Діви Марії, дворик Агнона. По дорозі також проаналізували будову річкової долини та гідрологічні характеристики р. Дністер та її значення для України та навколишніх місцевостей.

Під час відвідування м. Івано-Франківськ ознайомилися з історією формування міського поселення, його планувальною структурою, демографічною та економічною ситуацією, історико-культурними пам'ятками (ратуша, Домініканський костел, Вірменська церква, Вічевий майдан, бастион старої фортеці). Особливої уваги заслуговує в місті громадський центр «Промприлад Реновація», який розвивається за рахунок інвестицій та пайових внесків бізнесу та приватних осіб.

Далі по маршруту практики у с. Старуня Богородчанської громади вивчали місцевий релігійний центр, а також унікальну геологічну пам'ятку природи – Старунський грязевий вулкан (рис. 1). Його кратери викидають на земну поверхню нафту, газ, озокерит, солі, металеві корисні копалини та мінеральні води. Раніше у цьому місці була діюча озокеритова шахта, в якій наприкінці XIX ст. відкопали цілого мамонта. У наступному по маршруту м. Надвірна оглянули центр міста та місцевий нафтопереробний завод і промислову зону. У селищі Ворохта ознайомилися з місцевими туристичними об'єктами та рекреаційно-туристичною інфраструктурою. У цьому населеному пункті оглянули також частину гірського масиву Чорногора.

Далі по маршруту ми проїхали через Яблуницький перевал і зупинилися у с. Лазещина Закарпатської області, де ознайомилися з місцевими пам'ятками та оглянули найвищі вершини Українських Карпат – гори Говерла та Петрос. На жаль, через погані погодні умови не піднімалися в гори. У селищі Ясіня оглянули місцеві цікаві об'єкти, зокрема храми, громадський центр, стару діючу турбазу «Едельвейс», торгові заклади. Побачили також місце злиття двох річок Східного

Закарпаття – Чорної Тиси та Лазещини. По дорозі також оглянули досить високий Труфанецький водоспад, який починається на масиві Драгобрат. У селищі Кваси відвідали джерела мінеральних вод і знамените крафтове виробництво пива та сиру торгової марки «Ципа».

Рис. 1. Біля грязевого вулкану в с. Старуна

Рис. 2. Біля Труфанецького водоспаду (Закарпатська область)

На наступний день практики попрямували до селища Верховина, де оглянули його центральну частину, піднялися на оглядову вежу та відвідали сувенірний ринок. По дорозі оглянули також найвищий в Україні Кривопільський перевал. Далі по маршруту у місті Косів відвідали екскурсію у Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва. За сприяння доцента цього закладу Івана Ваха оглянули майстерні обробки дерева, кераміки, шкіри, тканин і металів. Ознайомилися також оглядово з центральною частиною і пам'ятками міста Косів. Наступним містом був Снятин з найвищою на Прикарпатті ратушею і великим собором.

Останнім великим містом на маршруті практики було Чернівці. Тут студенти відвідали екскурсію по об'єкту спадщини ЮНЕСКО – Резиденції митрополитів Буковини та Далмації (головний корпус Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича). Ознайомилися також з центральною частиною міста з визначними пам'ятками (ратуша, будівля театру, художнього музею, Кафедральний Собор). На зворотній дорозі до Тернополя відвідали ще місто Заліщики, давній кліматичний курорт Поділля. Там оглянули колишній палац Бруницьких і міський парк біля нього з виходом на берег р. Дністер.

За підсумками практики був написаний звіт всіма студентами груп. Про окремі об'єкти пройденого маршруту опис виконувався невеликими бригадами у складі трьох-чотирьох студентів. Більшість студентів отримали оцінки «відмінно».

Список використаних джерел:

1. Замки і храми України. URL: <https://castles.com.ua/index.html> (дата звернення 22.02.2025).
2. Івченко А. С. Вся Україна. К.: ДНВП «Картографія», 2008. 656 с.
3. Мариняк Я. О., Рудакевич І. Р. Географічне краєзнавство: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вектор, 2016. 72 с.

Наталія ТАРАНОВА

кандидат географічних наук,

доцент кафедри географії та методики її навчання

ТНПУ ім. В. Гнатюка

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА З МЕТЕОРОЛОГІЇ І КЛІМАТОЛОГІЇ ЯК СКЛADOVA ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ГЕОГРАФА

Практична підготовка є важливим елементом професійного становлення майбутніх фахівців у галузі географії. Польова практика з метеорології і кліматології забезпечує інтеграцію теоретичних знань і